

SPIS TREŚCI

OD AUTORA.....	5
1. Słowo wstępne.....	17
1.1. Jak człowiek opanowuje język?	17
1.2. Czym jest gramatyka?	18
1.3. Krótki rys historyczny gramatyki niemieckiej	21
1.4. Ocena gramatyk niemieckich	21
2. Jednostki językowe	25
2.0. Ogólnoludzkie cechy językowe	25
2.1. Definicja tekstu	26
2.2. Terminologia	27
2.3. Jednostki strony dźwiękowej języka	28
2.3.1. Sekwencja jednego mówcy	28
2.3.2. Wypowiedź	30
2.3.3. Sekwencje wypowiedzi	32
2.3.4. Sylaby	33
2.3.5. Głoski	34
2.3.6. Głoski i litery	35
2.3.7. Głoski i fonemy	36
2.4. Wymowa głosek języka niemieckiego	38
2.4.0. Uwagi wstępne	38
2.4.1. Narządy mowy i ich czynności	39
2.5. Articulacja głosek	42
2.5.0. Podstawowe terminy	42
2.5.1. Samogłoski	43
2.5.1.0. Uwagi ogólne	43
2.5.1.1. Articulacja samogłosek	48
2.5.1.2. Wspólne cechy articulacyjne samogłosek	54

2.5.3.	Dwugłoski	54
2.5.4.	Ortograficzna reprezentacja samogłosek	55
2.5.5.	Spółgłoski	59
2.5.5.0.	Uwagi ogólne	59
2.5.5.1.	Wprowadzenie w terminologię	59
2.5.5.2.	Spółgłoski zwarto-wybuchowe	62
2.5.5.3.	Spółgłoski szczelinowe	68
2.5.5.4.	Spółgłoski zwarto-szczelinowe	76
2.5.5.5.	Spółgłoski półotwarte	76
2.5.5.6.	Koartykulacja	79
2.5.5.7.	Asymilacja	80
2.6.	Uwagi końcowe	82
2.7.	Jednostki strony znaczeniowej języka	84
2.7.1.	Uwagi wstępne	84
2.7.2.	Znaczenie i sens	85
2.8.	Jednostki językowe ze znaczeniem	86
2.9.	Granice słowa	92
2.9.0.	Wprowadzenie	92
2.9.1.	Słowoformy prymarne	94
2.9.2.	Słowoformy sekundarne	98
2.9.3.	Słowoformy tercjarne	100
2.10.	Uwagi końcowe	105
2.11.	Analiza słowoform	106
2.11.1.	Uwagi wstępne	106
2.11.2.	Podstawowe terminy analizy	107
2.11.3.	Procedura analizy słowoform	111
2.11.4.	Analiza słowoform prostych	116
2.11.5.	Słowoformy złożone	119
2.12.	Podsumowanie	124
3.	Klasyfikacja słowoform	125
3.0.	Uwagi wstępne	125
3.1.	Pierwsza część mowy (pytania prymarne)	126
3.2.	Druga część mowy (odnośniki)	128
3.3.	Trzecia część mowy (ekwiwalenty wypowiedzi)	132
3.4.	Czwarta część mowy (finitum)	134
3.5.	Piąta część mowy (potencjalne finitum)	138
3.6.	Szósta część mowy modyfikator (potencjalnego) finitum	142
3.7.	Siódma część mowy (obligatoryjny zaimek zwrotny)	144
3.8.	Ósma część mowy (indefinitum)	145

3.9.	Dziewiąta część mowy (partykuły)	147
3.10.	Dziesiąta część mowy (słowoformy modalne)	148
3.11.	Jedenasta część mowy (słowoformy deiktyczne)	149
3.12.	Dwunasta część mowy (przysłówek)	151
3.13.	Klasyfikacja potencjalnych wypowiedzi minimalnych	153
3.14.	Trzynasta część mowy (rzeczownik)	158
3.15.	Czternasta część mowy (słowoformy funkcyjne)	159
3.16.	Piętnasta część mowy (przymiotnik)	160
3.17.	Szesnasta część mowy (imiesłów czasu neutralnego)	162
3.18.	Klasyfikacja wypowiedzi według ilości finitów	163
3.19.	Siedemnasta część mowy (spójniki współrzędne)	167
3.20.	Osiemnasta część mowy (spójniki podrzędne)	168
3.21.	Podsumowanie	170
4.	Czasownik	173
4.1.	Termin czasownik	173
4.2.	Czasy gramatyczne	173
4.3.	Tworzenie prostych słowoform czasownikowych	176
4.3.1.	Uwagi ogólne	176
4.3.2.	Gramatyczne kategorie słowoform czasownikowych	177
4.4.	Czas neutralny trybu oznajmującego	178
4.5.	Tryb rozkazujący	192
4.6.	Czas neutralny trybu przypuszczającego	195
4.7.	Imiesłów czasu neutralnego	198
4.8.	Alfabetyczna lista czasowników nieregularnych	198
4.9.	Czas przeszły narracyjny trybu oznajmującego	210
4.10.	Czas przeszły narracyjny trybu przypuszczającego	214
4.11.	Subklasyfikacja potencjalnego finitum	215
4.12.	Imiesłów czasu przeszłego	219
4.13.	Czasowniki regularne i nieregularne	221
4.14.	Syntaktyczne kompleksy czasownikowe	223
4.14.1.	Kompleksy bezokolicznikowe	223
4.14.2.	<i>Haben</i> albo <i>sein</i> w bezokoliczniku czasu przeszłego	228
4.14.2.1.	Bezokolicznik czasu przeszłego z <i>haben</i>	228
4.14.2.2.	Bezokolicznik czasu przeszłego z <i>sein</i>	231
4.14.3.	Bezokolicznik zastępczy	234
4.15.	Tworzenie czasów złożonych trybu oznajmującego	236
4.15.1.	Gramatyczne czasy złożone	237
4.15.2.	Czas modalny trybu oznajmującego	238

4.15.3.	Zastępczy tryb przypuszczający.....	239
4.15.4.	Czas neutralny strony biernej trybu oznajmującego.....	240
4.15.5.	Czas przeszły narracyjny strony biernej trybu oznajmującego.....	240
4.15.6.	Czas przeszły dialogowy trybu oznajmującego.....	240
4.15.7.	Czas przeszły niedialogowy trybu oznajmującego.....	241
4.15.8.	Tworzenie trybu przypuszczającego czasów złożonych.....	241
4.15.9.	Rozszyfrowywanie czasów złożonych.....	242
4.16.	Podsumowanie.....	243
4.17.	Uwagi końcowe.....	244
5.	Rzeczownik jako jądro wypowiedzi minimalnych.....	247
5.1.	Pisownia i znaczenie rzeczowników.....	247
5.2.	Semantyczna klasyfikacja rzeczowników.....	248
5.3.	Kategorie rzeczownika.....	251
5.3.1.	Liczba.....	251
5.3.2.	Przypadek.....	255
5.3.3.	Rodzaj gramatyczny.....	256
5.3.4.	Formalna neutralizacja rodzaju gramatycznego.....	263
5.4.	Deklinacja rzeczownika.....	264
5.4.1.	Wprowadzenie.....	264
5.4.2.	Deklinacja rzeczownika z wyjątkiem substantywizacji.....	265
5.4.3.	Opuszczanie wykładników syntaktycznych w wypowiedzi.....	268
5.4.4.	Deklinacja podwójna.....	272
5.4.5.	Deklinacja substantywizacji.....	273
5.5.	Uwagi końcowe.....	275
6.	Słowoformy funkcyjne.....	277
6.1.	Subklasyfikacja słowoform funkcyjnych.....	277
6.2.	Rodzajniki.....	280
6.3.	Lista rodzajników.....	281
6.4.	Deklinacja rodzajników.....	282
6.5.	Funkcje gramatyczne rodzajników.....	284
6.6.	Użycie rodzajników.....	288
6.6.1.	Wprowadzenie.....	288
6.6.2.	Rodzajnik określony.....	289
6.6.3.	Rodzajnik nieokreślony.....	291
6.6.4.	Rodzajnik zerowy.....	293
6.6.5.	Rodzajniki przyimkowe.....	296
6.7.	Przymyki.....	298
6.7.1.	Cechy syntaktyczno-morfologiczne.....	298
6.7.2.	Rekcja przyimków.....	301

7.	Stopniowanie.....	311
7.1.	Wprowadzenie.....	311
7.2.	Stopniowanie za pomocą sufiksów.....	314
7.3.	Zmiany w tematach w stopniu wyższym i najwyższym.....	318
7.4.	Stopniowanie za pomocą innych środków językowych.....	321
8.	Syntaktyczne wykładniki przymiotników.....	323
8.1.	Wprowadzenie.....	323
8.2.	Pozycja przymiotnika.....	324
8.3.	Przymiotniki bez syntaktycznych wykładników.....	324
8.4.	Przymiotniki z wykładnikami syntaktycznymi.....	326
8.5.	Uwagi końcowe.....	332
9.	Syntaktyczna analiza wypowiedzi.....	335
9.1.	Wprowadzenie.....	335
9.2.	Człony wypowiedzi.....	337
9.3.	Klasyfikacja członów wypowiedzi.....	339
9.3.1.	Pierwszy człon wypowiedzi (preteza).....	340
9.3.2.	Drugi człon wypowiedzi (człon wiodący).....	341
9.3.3.	Trzeci człon wypowiedzi (potencjalny człon wiodący).....	341
9.3.4.	Czwarty człon wypowiedzi (modyfikator).....	342
9.3.5.	Piąty człon wypowiedzi (człon modalny).....	342
9.3.6.	Szósty człon wypowiedzi (człon partykuły).....	343
9.3.7.	Siódmy człon wypowiedzi (człon spójnikowy).....	343
9.3.8.	Ósmy człon wypowiedzi (formalny podmiot).....	344
9.3.9.	Dziewiąty człon wypowiedzi (formalne dopełnienie w bierniku).....	344
9.3.10.	Dziesiąty człon wypowiedzi (formalne dopełnienie w celowniku).....	345
9.3.11.	Jedenasty człon wypowiedzi (formalne dopełnienie przyimkowe).....	345
9.3.12.	Dwunasty człon wypowiedzi (podmiot).....	346
9.3.13.	Trzynasty człon wypowiedzi (człon <i>was?</i>).....	347
9.3.14.	Czternasty człon wypowiedzi (dopełnienie w bierniku).....	350
9.3.15.	Piętnasty człon wypowiedzi (dopełnienie w celowniku).....	350
9.3.16.	Szesnasty człon wypowiedzi (fakultatywny celownik).....	351
9.3.17.	Siedemnasty człon wypowiedzi (dopełnienie w dopełniaczu).....	351
9.3.18.	Osiemnasty człon wypowiedzi (dopełnienie przyimkowe).....	352
9.3.19.	Dziewiętnasty człon wypowiedzi (człon przyimkowy).....	353
9.3.20.	Dwudziesty człon wypowiedzi (człon <i>wie?</i>).....	354
9.3.21.	Dwudziesty pierwszy człon wypowiedzi (człon <i>wo?</i>).....	354
9.3.22.	Dwudziesty drugi człon wypowiedzi (człon <i>wohin?</i>).....	355
9.3.23.	Dwudziesty trzeci człon wypowiedzi (człon <i>woher?</i>).....	355

9.3.24.	Dwudziesty czwarty człon wypowiedzi (człon <i>wann?</i>)	355
9.3.25.	Dwudziesty piąty człon wypowiedzi (człon <i>bis wann?</i>)	356
9.3.26.	Dwudziesty szósty człon wypowiedzi (człon <i>seit wann?</i>)	356
9.3.27.	Dwudziesty siódmy człon wypowiedzi (człon <i>wie oft?</i>)	357
9.3.28.	Dwudziesty ósmy człon wypowiedzi (człon <i>wie lange?</i>)	357
9.3.29.	Dwudziesty dziewiąty człon wypowiedzi (człon <i>wie weit?</i>)	357
9.3.30.	Trzydziesty człon wypowiedzi (człon <i>wie viel?</i>)	358
9.3.31.	Trzydziesty pierwszy człon wypowiedzi (człon <i>warum?</i>)	358
9.4.	Proste i złożone człony wypowiedzi	359
9.5.	Klasyfikacja wypowiedzi złożonych	362
9.5.1.	Wypowiedzi podrzędne	362
9.5.2.	Wypowiedzi współrzędne	369
9.6.	Uwagi końcowe	372
10.	Prozodia	375
10.0.	Uwagi wstępne	375
10.1.	Akcentuacja słowoform prostych	377
10.2.	Akcentuacja słowoform obcych	380
10.3.	Akcentuacja skrótowców sylabowych i literowych	382
10.4.	Akcentuacja wyrazów złożonych	384
10.5.	Akcentuacja słowoform w wypowiedzi	385
10.6.	Intonacja wypowiedzi	390
10.7.	Podsumowanie	395
11.	Czasy gramatyczne w wypowiedzi	397
11.1.	Użycie czasów gramatycznych trybu oznajmującego	397
11.1.0.	Uwagi wstępne	397
11.1.1.	Czas neutralny	398
11.1.1.1.	Teraźniejszość czasu neutralnego	398
11.1.1.2.	Przyszłość czasu neutralnego	399
11.1.1.3.	Przeszłość czasu neutralnego	400
11.1.1.4.	Ponadczasowość	401
11.1.1.5.	Niekonwencjonalne użycie gramatycznego czasu neutralnego	401
11.1.2.	Czas narracyjny	402
11.1.3.	Czas przeszły dialogowy (Perfekt)	404
11.1.4.	Czas przeszły niedialogowy (Plusquamperfekt)	405
11.1.5.	Czas modalny I (Futur I)	406
11.1.6.	Czas modalny II (Futur II)	407
11.1.7.	Relatywne użycie czasów	408

11.1.8.	Wymienialność czasów gramatycznych	410
11.2.	Użycie trybu przypuszczającego	411
11.2.1.	Uwagi wstępne	411
11.2.2.	Mowa niezależna i zależna	412
11.2.3.	Użycie trybu przypuszczającego w wypowiedziach pojedynczych	419
11.2.4.	Użycie trybu przypuszczającego w wypowiedziach złożonych	422
11.3.	Strona czynna i bierna w wypowiedzi	424
11.3.1.	Krótkie wprowadzenie	424
11.3.2.	Opozycja <i>wypowiedź czynna : wypowiedź bierna</i>	426
11.3.3.	Przekształcenie wypowiedzi czynnej na bierną	430
11.3.4.	Użycie strony biernej	438
11.4.	Walencja	439
11.4.1.	Wprowadzenie	439
11.4.2.	Walencja członów wypowiedzi	440
11.5.	Uwagi końcowe	445
12.	Szyk członów wypowiedzi	447
12.1.	Wprowadzenie	447
12.2.	Ścisły szyk członów wypowiedzi w wypowiedzi pojedynczej	450
12.2.1.	Pozycja członu wiodącego	450
12.2.2.	Pozycja potencjalnych członów wiodących	451
12.2.3.	Pozycja modyfikatora	452
12.2.4.	Pozycja członu <i>was?</i> i <i>wie?</i>	452
12.2.5.	Pozycja członu partykuły <i>nicht</i>	453
12.3.	Struktura wypowiedzi pojedynczej	455
12.3.1.	Występowanie członków wypowiedzi w przedpolu	458
12.3.1.1.	Jednoczłonowe obsadzenie przedpola	458
12.3.1.2.	Wieloczłonowe obsadzenie przedpola	460
12.3.2.	Szyk członów wypowiedzi w polu centralnym	463
12.3.2.0.	Wprowadzenie	463
12.3.2.1.	Dwuczłonowe obsadzenie pola centralnego z podmiotem	464
12.3.2.2.	Dwuczłonowe obsadzenie pola centralnego bez podmiotu	467
12.3.2.3.	Trójczłonowe obsadzenie pola centralnego z podmiotem	474
12.3.2.4.	Trójczłonowe obsadzenie pola centralnego bez podmiotu	482
12.3.2.5.	Wieloczłonowe obsadzenie pola centralnego	486
12.4.	Szyk członów wypowiedzi w wypowiedziach złożonych	489
12.4.1.	Szyk członów wypowiedzi w wypowiedziach współrzędnych	489
12.4.2.	Szyk członów wypowiedzi w wypowiedziach podrzędnych	491
12.5.	Występowanie członów wypowiedzi w polu końcowym	500
12.6.	Uwagi końcowe	505

LITERATURA	507
Literatura źródłowa	507
Literatura językoznawcza	507
INDEKS TERMINÓW	519
POSŁOWIE.....	525